

სკოპინგის დასკვნა

N 31

საერთო მონაცემები:

დაგეგმილი საქმიანობის დასახელება: 4.8 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის - სულორის ჰესების კასკადის (სულორი 1 ჰესი და სულორი 2 ჰესი) მშენებლობა-ექსპლუატაცია და 35 კვ ეგხ-ის გაყვანა;

დაგეგმილი საქმიანობის განმახორციელებელი: შპს „ბ. პ. ჰესი“;

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ვანის მუნიციპალიტეტი, სოფელი სულორი;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 11.04.2022

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „გამა კონსალტინგი“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში შპს „ბ. პ. ჰესის“ მიერ წარმოდგენილი იქნა ვანის მუნიციპალიტეტში, 4.8 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის - სულორის ჰესების კასკადის (სულორი 1 ჰესი და სულორი 2 ჰესი) მშენებლობა-ექსპლუატაციისა და 35 კვ ეგხ-ის გაყვანის სკოპინგის ანგარიში.

პროექტი ითვალისწინებს ბუნებრივ ჩამონადენზე მომუშავე დერივაციული ტიპის ჰიდროელექტროსადგურის (სულორი 1 და 2 ჰესების) კასკადის მშენებლობა-ექსპლუატაციას, რომელიც განხორციელდება ვანის მუნიციპალიტეტში, მდინარე სულორის ხეობაში, ზღვის დონიდან 521.0-230.0 მ ნიშნულებს შორის. საპროექტო ჰიდროელექტროსადგურის - სულორი 1 და 2 ჰესების კასკადის ჯამური სიმძლავრე იქნება - 4.8 მგვტ (სულორი 1 ჰესი - 0.80 მგვტ; სულორი 2 ჰესი - 4.0 მგვტ). პროექტის შესაბამისად, როგორც „სულორი 1“ ჰესის ისე „სულორი 2“-ის შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტები იქნება: წყალსაშვიანი კაშხალი, სალექარი და წყალმიმღები, საფეხურებიანი თევზსავალი, სადაწნო ფოლადის მილსადენი, მიწისზედა ჰესის შენობა. წარმოდგენილი პროექტი ითვალისწინებს, ასევე 35 კვ ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზის გაყვანას და ჰესის შენობებთან 35 კვ ძაბვის ქვესადგურების მოწყობას.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ინფორმაცია დაგეგმილი საქმიანობის ალტერნატიული ვარიანტების ანალიზის შესახებ. მათ შორის, განხილულია არაქმედების ალტერნატივა, ჰესის ტიპის ალტერნატივები და სადერივაციო სისტემის ალტერნატივები. უმოქმედობის ალტერნატივა უარყოფილია პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი დადებითი სოციალურ-ეკონომიკური და ენერგეტიკული ფაქტორების გათვალისწინებით. წყალსაცავის მოწყობით მოსალოდნელი გარემოზე ზემოქმედების რისკებისა და ჰიდრავლიკური გაანგარიშების გათვალისწინებით უპირატესობა მიენიჭა დერივაციული ტიპის ჰიდროელექტროსადგურს. სადერივაციო სისტემის ალტერნატივებიდან უპირატესობა მიენიჭა სადერივაციო ფოლადის მილსადენის გამოყენებას. მნიშვნელოვანია გზმ-ის ეტაპზე დაზუსტდეს ჰიდროტექნიკური ნაგებობების, ასევე ელექტროგადამცემი ხაზის, განლაგების ალტერნატივები და წარმოდგენილი იქნეს ალტერნატიული

ვარიანტების მრავალკრიტერიუმიაანი ანალიზი, შერჩეული ალტერნატივების გარემოსდაცვითი დასაბუთებით.

„სულორი 1“ ჰესის მოწყობით ათვისებული იქნება მდინარის 521.0-462.0 მ ნიშნულები. სათავე ნაგებობის განთავსების მიახლოებითი GPS კოორდინატებია: X 303457; Y 4651956. **სათავე ნაგებობის** შემადგენლობაში იქნება: 3.5 მ-ის სიმაღლისა და 16 მ სიგრძის კაშხალი, რომელიც მოეწყობა ზღვის დონიდან 521.0 მ ნიშნულზე (სოფ. სულორიდან 3.2 კმ-ის დაშორებით); წყალმიმღები; 36 მ სიგრძის სალექარი (12 მ სიგრძის და 1220 მმ დიამეტრის გამრეცხი მილით) და საფეხურებიანი თევზსავალი. კაშხლის წყალსაგდების ქვედა ბიეფში გათვალისწინებულია ენერჯის ჩამქრობი (14 მ სიგრძის) ჰის მოწყობა. სათავე ნაგებობა მოეწყობა მდინარის მშრალ კალაპოტში, რისთვისაც მდინარის მარჯვენა და მარცხენა სანაპიროებზე მოეწყობა ზღუდარები. საანგარიშო წყალაღების ხარჯი სულორი 1 ჰესისთვის შეადგენს 1,8 მ³/წმ-ს, ხოლო სანიტარული (ე.წ ეკოლოგიური) ხარჯი - 0,17 მ³/წმ-ს. „სულორი 1“ ჰესის სათავე კვანძიდან ჰესის შენობას წყალი მიეწოდება 1540 მ სიგრძის და 1020 მმ დიამეტრის ფოლადის **მილსადენით**, რომელიც განთავსდება ტრანშეაში, საპროექტო მისასვლელი გზის დერეფანში. მილსადენის საწყისი მონაკვეთი განთავსდება მდინარის მარჯვენა ნაპირზე, ხოლო ძირითადი ნაწილი მარცხენა სანაპიროზე (გადაკვეთა მოხდება აკვედუკის საშუალებით). სადერივაციო სისტემა 9 ადგილას კვეთს ასევე მცირე ზომის შენაკადებსა და ხევებს (გადაკვეთის ადგილებზე გათვალისწინებულია მილხიდების მოწყობა). საპროექტო მილსადენზე გათვალისწინებულია 22 საანკერო საყრდენის მოწყობა. „სულორი-1“ ჰესის **სააგრეგატო/ჰესის შენობა** განთავსდება 462 მ-ზე ზღვის დონიდან (სოფ. სოფლიდან 2.5 კმ-ის დაშორებით). ჰესის განთავსების მიახლოებითი GPS კოორდინატებია: X 302342, Y 4652596. ჰესის შენობაში დაგეგმილია 2 ცალი ფრენსისის ტიპის აგრეგატის დამონტაჟება. შენობის უკანა მხარეს განთავსდება სატრანსფორმატორო სადგური. ჰესის შენობის წყალგამყვანი ტრაქტი მოეწყობა მილსადენის მეშვეობით.

„სულორი 2“ ჰესისთვის ათვისებული იქნება მდინარის 460-230 მ ნიშნულები. **სათავე ნაგებობა** განთავსდება ზღვის დონიდან 460 მ ნიშნულზე, შემდეგ GPS კოორდინატებზე: X 302333; Y 4652649. სათავე ნაგებობის ტექნიკური გადაწყვეტები, პარამეტრები და მოწყობის გეგმა თითქმის სულორი 1 ჰესის სათავე ნაგებობის იდენტურია. „სულორი 2“ ჰესის შემთხვევაში კაშხლის სიგრძე იქნება 18 მ. მოეწყობა ასევე „სულორი 1“ ჰესის ანალოგიური საფეხურებიანი თევზსავალი. „სულორი 2“ ჰესისთვის საანგარიშო წყალაღების ხარჯი იქნება 2,2 მ³/წმ, ხოლო სანიტარული (ე.წ ეკოლოგიური) ხარჯი - 0,22 მ³/წმ. „სულორი 2“ ჰესის სათავე კვანძიდან ჰესის შენობას წყალი მიეწოდება 5 800 მ სიგრძის და 1220 მმ დიამეტრის ფოლადის **მილსადენით**, რომელიც მოეწყობა ტრანშეაში, მისასვლელი გზის პარალელურად. სულორი 2 ჰესის შემთხვევაში მილსადენი სამ წერტილში, აკვედუკის საშუალებით, გადაკვეთს მდ. სულორს. დერეფანში არსებული მცირე შენაკადების და ბუნებრივი ხევების გადაკვეთა მოხდება მილხიდების და/ან დიუკერების საშუალებით. მილსადენზე გათვალისწინებულია 123 საანკერო საყრდენის მოწყობა. „სულორი 2“ ჰესის **სააგრეგატო/ჰესის შენობა** განთავსდება 230 მ-ზე ზღვის დონიდან , სოფ. სულორიდან დაახლოებით 260 მ-ის დაშორებით. ჰესის შენობის განთავსების GPS კოორდინატებია: X 298712; Y 4654636. ჰესის შენობაში გათვალისწინებულია 2 ერთეული ჰორიზონტალურდერძიანი პელტონის ტურბინის დამონტაჟება. „სულორი 1“ ჰესის ანალოგიურად, შენობის უკანა მხარეს განთავსდება სატრანსფორმატორო სადგური. ჰესის შენობის წყალგამყვანი ტრაქტი მოეწყობა მილსადენის მეშვეობით.

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, „სულორი 1“ და „სულორი 2“ ჰესების გამომუშავებული ელექტროენერჯის ქსელში ჩართვის მიზნით გათვალისწინებულია 35 კვ ძაბვის ქვესადგურების მოწყობა ჰესების შენობებზე გათვალისწინებულ მიწებებში. „სულორი 1“ ჰესის ქვესადგურიდან „სულორი 2“ ჰესის ქვესადგურამდე გათვალისწინებულია დაახლოებით 5 200 მ სიგრძის, 35 კვ ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზის მოწყობა. სულორი 2 ჰესის ქვესადგურიდან 35/10 კვ ძაბვის ქვესადგურ „სალხინომდე“ გათვალისწინებულია დაახლოებით 9 500 მ სიგრძის, 35 კვ ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზის მოწყობა. სკოპინგის ანგარიში არ მოიცავს სათანადო ინფორმაციას საპროექტო ელექტროგადამცემი ხაზების შესახებ, რაც გზშ-ის ეტაპზე საჭიროებს დაზუსტებას, მათ შორის ეგხ-ის გაყვანით გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების დეტალურ ანალიზს.

სამშენებლო სამუშაოების ხანგრძლივობა შეადგენს 24 თვეს. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულია ერთი სამშენებლო ბანაკის მოწყობა, რომელიც განთავსდება სულორი 2 ჰესის სათავე ნაგებობიდან დაახლოებით 280 მ-ში, მდინარის ქვედა დინების მიმართულებით. სამშენებლო ბანაკის მიახლოებითი GPS კოორდინატებია: X-302023.56, Y-4652868.69. ბანაკის ტერიტორიაზე გათვალისწინებულია: მუშათა საცხოვრებელი და საოფისე ნაგებობები, ტექნიკის სადგომი, საწვავის რეზერვუარი, მცირე დამხმარე საამქროები (ხის და რკინის დამუშავების), სამშენებლო მასალების დასაწყობების ადგილი. ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობის პროცესში წარმოქმნილი გამონამუშევარი ქანების განთავსებისათვის გამოყენებული იქნება ორი სანაყარო (N1 - GPS: X 302241, Y 46.52620; N2 - GPS: X 299102, Y 4653365). სკოპინგის ანგარიშში არ არის ასახული და გზშ-ის ეტაპზე დაზუსტებას საჭიროებს მშენებლობის ეტაპზე წარმოქმნილი გამონამუშევარი ქანების რაოდენობისა და განთავსების პირობების შესახებ ინფორმაცია. კასკადის მშენებლობის პროცესში „სულორი-2“ ჰესის სააგრეგატო შენობიდან „სულორი 1“ ჰესის სათავემდე გათვალისწინებულია მისასვლელი გზების მოწყობა-რეაბილიტაცია.

სკოპინგის ანგარიშში არ არის განხილული და გზშ-ის ეტაპზე დაზუსტებას საჭიროებს საპროექტო მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ობიექტის წყალმომარაგებისა და წყალარინების შესახებ ინფორმაცია.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ინფორმაცია გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების სახეებისა და იმ ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც გათვალისწინებული იქნება გარემოზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებისათვის, შემცირებისათვის ან/და შერბილებისათვის. ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ძირითადად მოსალოდნელია ზემოქმედება წყლის გარემოზე, იქტოფაუნასა და წყალზე დამოკიდებულ ფაუნის წარმომადგენლებზე. ზემოქმედების სახეებიდან აღსანიშნავია, ასევე ჰაბიტატების დეგრადაცია-ფრაგმენტაცია, მათ შორის ხე-მცენარეების გარემოდან ამოღება.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, სამშენებლო ტერიტორია საინჟინრო-გეოლოგიური თვალსაზრისით განეკუთვნება რთულ კატეგორიას, შესაბამისად პროექტის განხორციელება დაკავშირებული იქნება გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედებასთან. გეოლოგიურ გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედებისა და გეოდინამიკური პროცესების განვითარების რისკების შერბილების მიზნით სკოპინგის ანგარიშში განსაზღვრულია შემარბილებელი ღონისძიებები და მონიტორინგის საკითხები.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია მდინარე სულორის ჰიდროგრაფიული დახასიათება, თუმცა ინფორმაცია ჰიდროლოგიურ გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ არ არის სათანადოდ წარმოდგენილი, რაც გზშ-ის ეტაპზე საჭიროებს დაზუსტებას. მათ შორის, დეტალურად უნდა აისახოს ჰიდროლოგიური რეჟიმის ცვლილებით მოსალოდნელი ზემოქმედება მდინარის ბიოტურ და აბიოტურ ფაქტორებზე/ეკოლოგიურ გარემოზე. სკოპინგის ანგარიშში ასახულია ზედაპირული წყლების დაბინძურების, ბუნებრივი ჩამონადენის ცვლილების, ნატანის გადაადგილების შეზღუდვის შემარბილებელი ღონისძიებები (მაგ: მდინარეში ეკოლოგიური ხარჯის ტოლი ან მასზე ნაკლები ხარჯის მოდინების შემთხვევაში მოხდება ჰესის მუშაობის შეჩერება და მოდინებული წყლის ხარჯი სრულად გატარდება სათავე კვანძის ქვედა ბიეფში; წყალდიდობების დროს ნატანის გატარების მიზნით მაქსიმალურად გაიხსნება გამრეცხი ფარები).

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია ფლორისტული და ფაუნისტური, მათ შორის იქტიოფაუნის კვლევის შედეგები. საპროექტო დერეფანი გადაკვეთს ოთხი ტიპის ჰაბიტატს. პროექტის განხორციელება მნიშვნელოვან ზემოქმედებას მოახდენს ჰაბიტატებზე. საპროექტო დერეფანში ყველაზე ფართოდაა წარმოდგენილია მურყნარი ტყეები. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო დერეფანში მრავლად გვხვდება ასევე საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობა წაბლი. ფაუნისტური კვლევის შედეგების მიხედვით სავსე კვლევებისას ხეობაში დაფიქსირდა წავის ნაკვალევი. სკოპინგის ანგარიშში განსაზღვრულია სამოქმედო ღონისძიებები წავის სამყოფელის აღმოჩენის შემთხვევაში (მაგ: ტერიტორიების მარკირება; წავის ჰაბიტატის შენარჩუნება; სამშენებლო სამუშაოების პერიოდი შეირჩევა ისე, რომ იგი არ დაემთხვეს წავის გამრავლების პერიოდს). იქტიოფაუნის კვლევის შედეგების მიხედვით საპროექტო დერეფანში დაფიქსირდა ნაკადულის კალმახი. იქტიოფაუნაზე ზემოქმედება ძირითადად დაკავშირებული იქნება მდინარის ცალკეული უბნების ამოშრობასთან, გადასაადგილებელი გზების ბლოკირებასთან, მდინარის დინების ბუნებრივი რეჟიმის შეცვლასთან. სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია იქტიოფაუნაზე ზემოქმედების მინიმინიზაციის მიზნით განსაზღვრული შემარბილებელი ღონისძიებები (მაგ: სამშენებლო სამუშაოების პროცესში შეიქმნას ერთარხიანი ღრმა კალაპოტი; ექსპლუატაციის ეტაპზე მუდმივად უნდა იქნეს გაშვებული მდინარის ეკოლოგიური ხარჯი).

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის და საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გავრცელება, მათ შორის ინფორმაცია განთავსდა სამინისტროსა და ვანის მუნიციპალიტეტის ოფიციალურ ვებგვერდზე, ვანის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფაზე, საქმიანობის განხორციელების სიახლოვეს ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ ადგილებზე. ამასთან, ინფორმაცია განთავსდა სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის ვებგვერდზე და გადაიგზავნა ცენტრის გამომწერებთან ელ. ფოსტის მეშვეობით. პროექტის სკოპინგის ანგარიშთან დაკავშირებით საჯარო განხილვა გაიმართა 2022 წლის 6 მაისს ვანის მუნიციპალიტეტის სოფ. სულორის ადმინისტრაციული ერთეულის შენობაში. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს, სოფ. სულორის ადმინისტრაციული ერთეულის, შპს „ბ. პ. ჰესის“, შპს „გამა კონსალტინგის წარმომადგენლები და სოფ. სულორის მაცხოვრებლები. საჯარო განხილვაზე დამსწრე საზოგადოების მხრიდან პროექტთან დაკავშირებით შენიშვნები/მოსაზრებები არ დაფიქსირებულა.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე პროექტთან დაკავშირებით წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები სამინისტროში არ წარმოდგენილა.

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია, ხოლო ჩატარებული კვლევითი სამუშაოების შედეგად, მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება. სკოპინგის პროცედურის შედეგად, სააგენტოს მიერ განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი, ასევე გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედების სახეები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი:

1. გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;

3.1. გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.

4. **გზშ-ის ანგარიშში, ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
 - პროექტის საჭიროების დასაბუთება (სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე მოსალოდნელი დადებითი და ეკოლოგიურ გარემოზე მოსალოდნელი უარყოფითი ზემოქმედების ურთიერთშეწონის საფუძველზე);
 - დაგეგმილი საქმიანობის დეტალური აღწერა;
 - საქმიანობის განხორციელების ტერიტორიის აღწერა და სულორი ჰესების კასკადის შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტების, მათ შორის ქვესადგურებისა და ელექტროგადამცემი ხაზის, განთავსების ადგილების დახასიათება, საქმიანობის განხორციელების ადგილ(ებ)ის საკადასტრო კოდ(ებ)ისა და GPS კოორდინატების მითითებით. ამასთან, მოცემული უნდა იყოს საპროექტო სულორი ჰესების კასკადის (ყველა შემადგენელი ელემენტით) ერთიანი Shp ფაილები;
 - საპროექტო ობიექტის ერთიანი გენერალური გეგმა, მაღალი გარჩევადობით და შესაბამისი ექსპლიკაციით, სადაც დატანილი იქნება ჰიდროელექტროსადგურის შემადგენელი ყველა საპროექტო ინფრასტრუქტურული ობიექტი;
 - სულორი ჰესების კასკადის შემადგენელი ძირითადი ინფრასტრუქტურების დაშორება მოსახლეობიდან, კონკრეტული მანძილების მითითებით;
 - გარემოს დაცვის მიზნით შემოთავაზებული გონივრული ალტერნატიული ვარიანტების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, შესაბამისი დასაბუთებით. მათ შორის უმოქმედობის (ნულოვანი) ალტერნატივის, ტექნოლოგიური ალტერნატივების, ჰიდროელექტროსადგურის ინფრასტრუქტურული ობიექტების (სათავე ნაგებობები, სადაწნეო/სადერივაციო მილსადენები, ჰესის შენობები.

ქვესადგურები, ეგზ-ები) განთავსების ალტერნატივების ანალიზი და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული ალტერნატივების აღწერა-დასაბუთება. გზშ-ის ანგარიშის შესაბამის ქვეთავში, დეტალურად უნდა იქნეს დასაბუთებული საპროექტო ობიექტის განთავსების ალტერნატივებიდან შერჩეული ადგილმდებარეობის გარემოსდაცვითი, სოციალური, ეკონომიკური და ტექნიკური უპირატესობები;

- საპროექტო სულორი ჰესების კასკადის შემადგენელი ინფრასტრუქტურული ობიექტების დეტალური აღწერა (თითოეული ობიექტის ტექნიკური პარამეტრების მითითებით);
- სულორი ჰესების ინფრასტრუქტურის განთავსების საპროექტო (ზღვის დონიდან) ნიშნულების შესახებ ინფორმაცია;
- „სულორი 1” და „სულორი 2” ჰესების ძირითადი ტექნიკური პარამეტრების და მახასიათებლების ცხრილ(ებ)ი, პროექტის განმარტებითი ბარათი ყველა შემადგენელი ჰიდროტექნიკური ნაგებობის აღწერით;
- საპროექტო ჰესების ფუნქციონირების ტექნოლოგიური სქემის დეტალური, თანმიმდევრული აღწერა. ამასთან ინფორმაცია ჰესების დადგმული სიმძლავრისა და გამომუშავებული ელექტროენერჯის შესახებ;
- საპროექტო სათავე კვანძების პარამეტრების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. მათ შორის სათავე კვანძების შემადგენელი ელემენტების აღწერა-დახასიათება;
- სათავე წყალმიმღები ნაგებობის სამშენებლო სამუშაოების შესახებ დაზუსტებული ინფორმაცია, სამშენებლო ეტაპების, მშენებლობის მეთოდის, დროისა და მოსალოდნელი ზემოქმედების მითითებით;
- სათავე კვანძების საანგარიშო დატვირთვის, მათ შორის სეისმური და ჰიდრაულიკური დატვირთვის პარამეტრების შესახებ ინფორმაცია;
- სათავე კვანძებზე კატასტროფულ სიტუაციებში მომეტებული წყლის მართვის საკითხები. მათ შორის ინფორმაცია ნამეტი წყლის ენერჯის ჩამქრობი ჭების შესახებ;
- ინფორმაცია სათავე კვანძებთან შეკავებული წყლის მოცულობის და შეტბორილი ადგილის ფართობის შესახებ. ამასთან ინფორმაცია, ნორმალური/საექსპლუატაციო და მაქსიმალური შეტბორვის ნიშნულების შესახებ;
- სათავე ნაგებობებიდან ეკოლოგიური ხარჯის საგანგებო მოწყობილობით გატარების უზრუნველყოფის ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- დეტალური ინფორმაცია თევზსავალებისა და თევზამრიდების შესახებ (ტიპის და პარამეტრების მითითებით), ასევე ინფორმაცია მათი მოწყობა-ფუნქციონირების შესახებ, ეფექტურობის დასაბუთებით;
- მოცემული უნდა იყოს ასევე თევზსავალის ზედა და ქვედა ნიშნულები, პარამეტრები, ჰიდრაულიკური გაანგარიშება და შესაბამისი შედეგები. საპროექტო თევზსავალის ეფექტურობის, მათ შორის თევზსავალში ნაკადის სიღრმის, ბუნებრივ პირობებთან მიახლოებული გარემოს შექმნის შესახებ ინფორმაცია;
- დეტალური ინფორმაცია ჰესების სადერივაციო-სადაწნეო სისტემების შესახებ. მათ შორის: მილსადენების ტიპისა და პარამეტრების შესახებ დაზუსტებული ინფორმაცია. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს მილსადენების განთავსების პირობების შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია მილსადენების დაცვის ღონისძიებებისა და შემოთავაზებული დამცავი ღონისძიებების ეფექტურობის შესახებ;
- საპროექტო ჰესების მილსადენებზე საანკერო საყრდენებისა და მათი მოწყობის შესახებ ინფორმაცია, საყრდენების ეფექტურობის დასაბუთებით;

- დეტალური ინფორმაცია მილსადენებით ხევებისა და შენაკადების გადაკვეთის შესახებ, შესაბამისი საპროექტო გადაწყვეტების მითითებით;
- დეტალური ინფორმაცია მილსადენებით მდინარის გადაკვეთის შესახებ, შესაბამისი საპროექტო გადაწყვეტების მითითებით;
- ჰესის შენობების/ძალური კვანძების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, ძალური კვანძის შემადგენლობაში შემავალი ელემენტების დახასიათებით;
- სულორი 1 და სულორი 2 ჰესების ჰიდროტურბინების დეტალური აღწერა (მათ შორის, ნამუშევარ წყალში ზეთების შერევის რისკების შესახებ ინფორმაცია);
- ჰესის შენობებში ავარიული ზეთშემკრები სისტემის მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
- ჰესის შენობებიდან გამონამუშევარი წყლის მდინარეში გაყვანის შესახებ ინფორმაცია, გამყვანი არხების პარამეტრების მითითებით;
- ინფორმაცია გამომუშევებული ენერჯის შეკრებისა და საერთო ქსელში ჩართვის შესახებ;
- ინფორმაცია ჰესის მიერ გამომუშავებული ელექტროენერჯის გენერირების შესახებ. მათ შორის დეტალური ინფორმაცია ქვესადგურების შესახებ, დაზუსტებული საპროექტო მახასიათებლების მითითებით;
- დეტალური ინფორმაცია საპროექტო 35 კვ ეგხ-ის შესახებ, დაზუსტებული საპროექტო მახასიათებლების მითითებით. **მათ შორის, წარმოდგენილი უნდა იქნეს:** საპროექტო ეგხ-ის გაყვანისა და ექსპლუატაციის დეტალური აღწერა; დაზუსტებული ინფორმაცია საპროექტო ეგხ-ის სიგრძის შესახებ, ამასთან ინფორმაცია საპროექტო მონაკვეთში საყრდენი ანძების (განთავსების შემთხვევაში) რაოდენობის და ტიპის შესახებ; ინფორმაცია საპროექტო ბუფერის (სქემატურ რუკაზე დატანილი) მისი ფართობის და ბუფერში მოქმედი შეზღუდვების შესახებ; საპროექტო ეგხ-ის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრები და ფიზიკური მახასიათებლები, ცხრილის სახით. ამასთან, ინფორმაცია ეგხ-ის განთავსების ტექნიკური გადაწყვეტების შესახებ; ინფორმაცია ელექტროგადამცემი ხაზის დაცვის ზონების და ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნების შესრულების (დაცვის) შესახებ; ელექტროგადამცემი ხაზის დერეფნის დეტალური აღწერა, მათ შორის (არსებობის შემთხვევაში) მიწისქვეშა ან/და მიწისზედა ობიექტების გადაკვეთის შესახებ დეტალური ინფორმაცია; ინფორმაცია ეგხ-ის გაყვანისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე შესაძლო ავარიული სიტუაციების შესახებ; ეგხ-ის გაყვანის ალტერნატივები და შერჩეული ალტერნატივის დასაბუთება;
- ინფორმაცია სულორი ჰესების კასკადის საპროექტო ინფრასტრუქტურის, მათ შორის ეგხ-ის, მოწყობის ფარგლებში ფიზიკური/ეკონომიკური განსახლების შესახებ (არსებობის შემთხვევაში);
- ვინაიდან, ჰესის შენობების განთავსება დაგეგმილია მდინარის სიახლოვეს, მოცემული უნდა იყოს ძალოვანი კვანძების უბნებზე მაქსიმალური ხარჯების გავლისას დამყარებული დონეებისა და კალაპოტის გარეცხვის სავარაუდო სიღრმის, ასევე ტერიტორიების დაცვის საინჟინრო ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- ამასთან, დაზუსტებული ინფორმაცია ნაპირდამცავი ნაგებობის მოწყობის შესახებ - ნაგებობის ტიპის პარამეტრებისა და ეფექტურობის მითითებით. ამასთან, ინფორმაცია ნაპირასამაგრი ნაგებობის მოწყობით გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ობიექტის წყალმომარაგების შესახებ დაზუსტებული ინფორმაცია. მათ შორის, დაზუსტებული ინფორმაცია ზედაპირული წყლის ობიექტიდან წყალღების შესახებ (აღებული წყლის რაოდენობის მითითებით, თვეების მიხედვით);

- ინფორმაცია მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი სამეურნეო-ფეკალური და სანიაღვრე წყლების მართვის შესახებ;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი ნარჩენების და მათი შემდგომი მართვის შესახებ „ნარჩენების მართვის კოდექსისა“ და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებით დადგენილი მოთხოვნების შესაბამისად;
- პროექტის ფარგლებში მოსალოდნელი ავარიული სიტუაციების შესახებ ინფორმაცია, მართვის ღონისძიებების მითითებით;
- საქმიანობის შეწყვეტის შემთხვევაში, საქმიანობის დაწყებამდე არსებული გარემოს პირვანდელ მდგომარეობამდე აღდგენის შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის ფარგლებში დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა, დასაქმებულთა შორის ადგილობრივი მოსახლეობის წილის მითითებით, ასევე ინფორმაცია პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ;
- ინფორმაცია გზშ-ის ფარგლებში ჩატარებული საბაზისო/სამიეზო კვლევებისა და გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის გამოყენებული მეთოდების შესახებ;

4.1. სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:

- სამშენებლო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, შესაბამისი ვადების მითითებით. ამასთან, მოცემული იყოს სამშენებლო სამუშაოების გეგმა-გრაფიკი;
- ინფორმაცია ჰესების მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკის და რაოდენობის შესახებ;
- ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- ამასთან, ინფორმაცია მოსახსნელი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოცულობისა და მისი განთავსების პირობების, ასევე ადგილების შესახებ (მდებარეობის მითითებით - GPS კოორდინატები, Shp ფაილები);
- დაზუსტებული ინფორმაცია მშენებლობის პროცესში წარმოქმნილი ფუჭი ქანების რაოდენობისა და მათი მართვის საკითხების შესახებ. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს, ფუჭი ქანების/გრუნტის განთავსების მუდმივი/დროებითი ადგილების (სანაყაროები) შესახებ ინფორმაცია, შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაციით (სანაყაროს ფართობისა და GPS კოორდინატების მითითებით, shp ფაილებთან ერთად). **დასაბუთებული უნდა იყოს სანაყაროების განთავსებისთვის შერჩეული ადგილის გარემოსდაცვითი და ტექნიკური უპირატესობები;**
- მშენებლობისთვის საჭირო სამშენებლო მასალების მოპოვებისა და სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტების (არსებობის შემთხვევაში) მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის ფარგლებში ბეტონის კვანძის მოწყობის შემთხვევაში მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია შესაბამისი ფიზიკური მახასიათებლების შესახებ, ბეტონის კვანძის ექსპლუატაციის ეტაპთან დაკავშირებული ზემოქმედების მითითებით;
- მისასვლელი გზების მოწყობის-რეაბილიტაციის შესახებ ინფორმაცია, საპროექტო გზის შესაბამისი პარამეტრებისა და მოწყობის სქემის მითითებით (shp ფაილებთან ერთად). ამასთან მოცემული უნდა იყოს აღნიშნული გზების მოწყობა-რეაბილიტაციასთან დაკავშირებული ზემოქმედების საკითხები და შესაბამისი პრევენციული, საკომპენსაციო/შემარბილებელი ღონისძიებები;

4.2. სამშენებლო ბანაკის განთავსების შესახებ ინფორმაცია, მათ შორის:

- ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკ(ებ)ის შესახებ, ბანაკ(ებ)ის მოწყობისათვის საჭირო საპროექტო დოკუმენტაციის მითითებით. წარმოდგენილი უნდა იყოს ასევე სამშენებლო ბანაკ(ებ)ის დაზუსტებული ლოკაციები (shp ფაილების და GPS კოორდინატების მითითებით), ამასთან დასაბუთებული უნდა იყოს ბანაკ(ებ)ის განთავსებისთვის შერჩეული ლოკაციის გარემოსდაცვითი და ტექნიკური უპირატესობები;
- მოცემული უნდა იყოს სამშენებლო ბანაკისთვის შერჩეული ტერიტორიის აღწერა;
- სამშენებლო ბანაკის/ბანაკების გენ-გეგმა, შესაბამისი ექსპლიკაციით;
- ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკის ფართობის, ასევე ჰესის მშენებლობის მომსახურებისთვის გათვალისწინებული ინფრასტრუქტურის ბანაკის ტერიტორიაზე განთავსების შესახებ;
- სამშენებლო ბანაკის წყალმომარაგებისა და ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხები;
- სამშენებლო ბანაკზე საწვავის შესანახი რეზერვუარის ტიპისა და მოცულობის შესახებ ინფორმაცია.

4.3. გზმ-ის ეტაპზე წარმოსადგენი ჰიდროლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს:

- მდ. სულორისა და მისი შენაკადების ჰიდროლოგიური მახასიათებლები;
- ინფორმაცია მდ. სულორისა და მისი შენაკადების საშუალო წლიური ხარჯების, ჩამონადენის შიდაწლიური განაწილების შესახებ;
- ინფორმაცია მაქსიმალურ ჩამონადენზე, მინიმალურ ჩამონადენზე, მყარ ნატანზე;
- მდინარის სიგრძე და სიგანე (როგორც საერთო, ისე საპროექტო კვეთში არსებული);
- საპროექტო არეალში, როგორც დამბების ზედა ასევე მის ქვედა ბიეფში, მდინარის შენაკადების შესახებ ინფორმაცია, მანძილებისა და აღნიშნული შენაკადების მიერ გატარებული ხარჯის მითითებით;
- დეტალური ინფორმაცია ჰესების მიერ ასაღები წყლის რაოდენობებზე 10%, 50% და 90%- იანი უზრუნველყოფისთვის;
- მდინარის აბსოლუტური მინიმალური და მაქსიმალური ხარჯების შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია სათავე ნაგებობების ქვედა ბიეფში გასატარებელი სავალდებულო ეკოლოგიური (სანიტარული) ხარჯის შესახებ;
- სავალდებულო ეკოლოგიური ხარჯების რაოდენობა და შესაბამისი დასაბუთება რამდენად უზრუნველყოფს განსაზღვრული ეკოლოგიური ხარჯი მდინარის ბუნებრივი და ეკოლოგიური გარემოს შენარჩუნებას;
- სადერივაციო-სადაწნეო მილსადენების გადამკვეთი მუდმივი და დროებითი ნაკადების შესახებ ინფორმაცია (საჭიროების შემთხვევაში დამცავი ღონისძიებების მითითებით);
- ღვარცოფული ნაკადების შესახებ ინფორმაცია, საჭიროების შემთხვევაში ღვარცოფსაწინააღმდეგო ღონისძიებების მითითებით;
- გზმ-ის ანგარიშში უნდა აისახოს ჰესის ზედა და ქვედა ბიეფში წყლის დონის მზომების (ჰიდროლოგიური საგუმავოს) დაყენების, წყლის ხარჯების დადგენილი სიხშირით გაზომვის, დონეებსა და ხარჯებს შორის დამოკიდებულების მრუდების აგების, ყოველდღიური დონეების და ხარჯების შესახებ ინფორმაციის ყოველკვარტალურად სააგენტოში წარმოდგენის შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტის გავლენის ზონაში მოქცეული მდინარის მონაკვეთზე წყალმოსარგებლების შესახებ ინფორმაცია (არსებობის შემთხვევაში აღნიშნული

ფაქტი გათვალისწინებული უნდა იქნეს სავალდებულო ეკოლოგიური ხარჯების გაანგარიშებაში);

4.4. გზმ-ის ანგარიშის გეოლოგიურ ნაწილი, რომელიც უნდა მოიცავდეს:

- **გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა:**
 - რელიეფი (გეომორფოლოგია);
 - გეოლოგიური აგებულება და ტექტონიკა;
 - სეისმური პირობები;
 - ჰიდროგეოლოგიური პირობები;
 - საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების პიკეტური აღწერა (უნდა მოიცავდეს საპროექტო ტერიტორიის სივრცეში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერასაც);
 - ელექტროგადამცემი ხაზის საპროექტო დერეფანში ჩატარებული დეტალური საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევებს;
- **გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასება:**
 - ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
 - საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით;

4.5. გზმ-ის ანგარიშის ბიომრავალფეროვნების შეფასების ნაწილი, რომელიც უნდა მოიცავდეს:

- ბიომრავალფეროვნების კუთხით, ჩატარებული კვლევები მოიცავს 2022 წლის 22-23 თებერვლის თვის სავალდებულო კვლევებს, რაც არასაკმარისად მიგვაჩნია სრული სურათის დასანახად. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საჭიროდ მიგვაჩნია, ანგარიშში აისახოს მინიმუმ 2 სეზონის კვლევებზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს "წითელ ნუსხით" დაცულ სახეობებზე) და ფრინველებზე, მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ამასთან, წარმოდგენილ იქნას ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები ფოტომასშალასთან ერთად;
- ანგარიშში აისახოს დეტალური დასაბუთება წყლის ე.წ ეკოლოგიური ხარჯის და მისი საკმარისობის შესახებ, წყალზე დამოკიდებული ბიომრავალფეროვნების კომპონენტების შენარჩუნების თვალსაზრისით;
- ანგარიში უნდა მოიცავდეს ჰიდროელექტროსადგურის და მისი მშენებლობისათვის საჭირო სხვა ინფრასტრუქტურის მოსაწყობად დაგეგმილი მოსაჭრელი ხე-მცენარეების ზუსტ მონაცემებს, სახეობების მიხედვით რაოდენობის და მოცულობის მითითებით;
- ვინაიდან დაგეგმილი საქმიანობა ტყის ტერიტორიაზე ხორციელდება, მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად, საჭიროა გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში გათვალისწინებული იყოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის, „საქართველოს ტყის კოდექსის“ მე-13 ასევე, „ტყის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტისა და ტყის საზღვრების დადგენისა და კორექტირების/შეცვლის შესახებ“ დებულების დამტკიცების თაობაზე,

საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 6 ოქტომბრის N496 დადგენილების მე-13 მუხლის მოთხოვნები. ტყის სტატუსის შეწყვეტის მოთხოვნის შემთხვევაში, საჭიროა, გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილ იქნას ინფორმაცია: რატომ არის საჭირო ტყის სტატუსის შეწყვეტა საქმიანობის შინაარსიდან გამომდინარე; რატომ არის შეუძლებელი აღნიშნული საქმიანობის განხორციელება განსაკუთრებული დანიშნულებით ტყით სპეციალური სარგებლობის ფარგლებში; გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი ალტერნატივების შესწავლის ნაწილში ყურადღება გამახვილდეს ტყის კომპონენტზე განსაკუთრებით (მათ შორის, დასაბუთდეს შემოთავაზებული ადგილის უალტერნატივობა და შესაძლებლობის შემთხვევაში, შემოთავაზებულ იქნას სხვა, ალტერნატიული ვარიანტი, რომელიც არ მოიცავს ტყის ტერიტორიას);

- დოკუმენტში მითითებულია, რომ „სამშენებლო სამუშაოები გულისხმობს სულორი 1 ჰესისა და სულორი 2 ჰესის კაშხლამდე მისასვლელი გზების გაყვანასა და არსებული გზების მოწესრიგებას“, თუმცა არ არის ინფორმაცია ამ გზების სიგრძეზე და გზების გაყვანით/არსებულის რეაბილიტაციით გამოწვეულ ბიომრავალფეროვნებაზე შესაძლო ზემოქმედებაზე;
- ბიომრავალფეროვნების კვლევებზე დაყრდნობით განისაზღვროს მოსალოდნელი ზემოქმედების სახეები და მასშტაბი და განახლდეს ბიომრავალფეროვნების შემარბილებელი ღონისძიებები და მონიტორინგის გეგმა, სადაც აისახება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე და შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტურობაზე დაკვირვების საკითხი;

5. სულორი ჰესების კასკადის და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის, მათ შორის ეგზ-ის, მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედების შეჯამება, მათ შორის:

- ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების შეფასება პროექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე, მათ შორის ემისიები სამშენებლო ტექნიკისა და სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტის (არსებობის შემთხვევაში) მუშაობისას, გაბნევის ანგარიშის მითითებით. ამასთან, წარმოდგენილი უნდა იყოს ატმოსფერულ ჰაერზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი და პრევენციული ღონისძიებები;
- პროექტის ფარგლებში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროს არსებობის/მოწყობის შემთხვევაში გზმ-ის ანგარიშს თან უნდა ახლდეს ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურის და ვიბრაციის გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე და გრუნტის ხარისხზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- გეოლოგიურ და ჰიდროგეოლოგიურ გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ზედაპირული წყლის ობიექტზე, მათ შორის წარმოდგენილი უნდა იქნეს: ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკების (მაგ: ტურბინების ექსპლუატაციით) შეფასება; მდინარის კალაპოტში წყლის ხარჯის შემცირებისა და

ჰიდროლოგიური რეჟიმის დარღვევით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება მდინარის ჰიდროლოგიურ, ჰიდრომორფოლოგიურ და კალაპოტურ პროცესებზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;

- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება მდინარის ნატიანის მოძრაობაზე, მოსალოდნელი შედეგების ანალიზი და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- პროექტის განხორციელების ფარგლებში, ჩამდინარე წყლების მდინარეში ჩაშვების შემთხვევაში გზშ-ის ანგარიშს თან უნდა დაერთოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული - ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩამდინარე წყლებთან ერთად ჩაშვებულ დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების ნორმების (ზ.დ.ჩ) პროექტი;
- პროექტის განხორციელებით გამოწვეული ზემოქმედება ბიომრავალფეროვნებაზე, განსაკუთრებით წყლის და წყალზე დამოკიდებულ სახეობებზე, შემარბილებელი/პრევენციული ან/და საკომპენსაციო ღონისძიებების მითითებით;
- მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მიწის საკუთრებასა და გამოყენებაზე (მათ შორის ინფორმაცია, პროექტის გავლენის ზონაში მოქცეული მიწის ნაკვეთების, კერძო საკუთრებების შესახებ), ბუნებრივი რესურსების შეზღუდვაზე. ამასთან, განისაზღვროს ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები. **მოცემული უნდა იყოს ასევე სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება და განსახორციელებელი ღონისძიებების დეტალური აღწერა;**
- პროექტის ფარგლებში სატრანსპორტო ოპერაციებით გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების, მათ შორის სატრანსპორტო ნაკადებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება და განსაზღვრული შემარბილებელი ღონისძიებები. მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასებისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს საკვლევ რეგიონში დაგეგმილი, მათ შორის ანალოგიური, პროექტები;
- შესაძლო პირდაპირი და არაპირდაპირი ზემოქმედების შეფასება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით (გზშ-ს ანგარიშის მომზადების პროცესში ჩართული იყოს შესაბამისი კომპეტენციის სპეციალისტი/ები, რათა გამოირიცხოს შესაძლო არქეოლოგიური ობიექტების დაზიანების რისკები);
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ნარჩენების წარმოქმნითა და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით (მათ შორის ნარჩენების მართვის გეგმა);
- გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება, რაც გულისხმობს გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგებისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონას გარემოსდაცვით, კულტურულ, ეკონომიკურ და სოციალურ ჭრილში;
- საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციით მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედების დეტალური შეფასება გარემოს სხვადასხვა კომპონენტებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს ბიოლოგიურ და წყლის გარემოზე), არსებული ან/და საპროექტო ობიექტების გათვალისწინებით, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების გამოწვეული გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების აღწერა, რომელიც განპირობებულია ავარიისა და კატასტროფის რისკების მიმართ საქმიანობის მოწყვლადობით;

10%													
50%													
75%													
95%													

7. საკითხები/შენიშვნები, რომელიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზშ-ის ანგარიშში:

- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი საპროექტო არეალის სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shape ფაილი WGS_1984_37N(38N) პროექციით), სადაც მოცემული იქნება: ჰესის ინფრასტრუქტურული ობიექტები (სათავე ნაგებობები, სადერივაციო მილსადენ(ებ)ი, ჰესის შენობები, სადაწნეო მილსადენ(ებ)ი, სამშენებლო ბანაკ(ებ)ი, მისასვლელი გზები, სანაყარო(ებ)ი);
- პროექტთან დაკავშირებით ადგილობრივი მოსახლეობის ინფორმირების, მათი პოზიციების, დამოკიდებულების, აზრის გათვალისწინების ამსახველი ინფორმაცია. ამასთან, ინფორმაცია პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი სოციალური პაკეტების შესახებ;
- წარმოდგენილი მთლიანი (ჰესის საპროექტო ტერიტორია, სამშენებლო ბანაკი, სანაყარო- 1 და სანაყარო-2) 154 152 კვ.მ ფართობიდან (Shp-ფაილი) 110 545 კვ.მ მდებარეობს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ სახელმწიფო ტყეში. ამასთან, 110 545 კვ.მ ფართობიდან 37 691 კვ.მ მდებარეობს ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზიის შ.პ.ს "ჯორჯია ვუდ ენდ ინდუსტრიალ დეველოპმენტ კო.ლტდ."-ის ტერიტორიაზე. წარმოდგენილი 21949 გრძ. მეტრი ელ. გადამცემი ხაზებიდან, სახელმწიფო ტყის ფართობებზე ზედდებამია 8728 გრძ. მეტრი, ხოლო სახელმწიფო ტყეში მდებარე 8728 გრძ. მეტრიდან ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზიის ფართობზე ზედდებამია 1646 გრძ. მეტრი. **ზემოაღნიშნული გარემოებებიდან გამომდინარე გზშ-ის ეტაპზე გათვალისწინებული უნდა იქნეს შემდეგი საკითხები:**
 - სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე განსაზღვრული საქმიანობა ან მისი განკარგვა საჭიროებს შეთანხმებას სახელმწიფო ტყის მართვის უფლების მქონე ორგანოსთან. თუ დაგეგმილი საქმიანობა განსაკუთრებული დანიშნულებით ტყით სპეციალური სარგებლობის უფლების მოპოვებას საჭიროებს საქმიანობის განმახორციელებელმა (კანონმდებლობის შესაბამისად) გზშ-ის

ანგარიშს უნდა დაურთოს განსაკუთრებული დანიშნულებით ტყით სპეციალური სარგებლობისთვის საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული დოკუმენტები;

- ლიცენზიის მფლობელთან საკითხის შეთანხმების ამსახველი ინფორმაცია.
- **დაზუსტებული ინფორმაცია საპროექტო ელექტროგადამცემი ხაზების შესახებ, კერძოდ:**
 - სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია ასევე 35 კვ ეგხ-ის გაყვანა, თუმცა წარმოდგენილი საპროექტო მახასიათებლები (ტექნიკური მონაცემები და გაბარიტები; ანძების განლაგება და ა.შ) საჭიროებს დაზუსტებას. ამასთან, პროექტის ელექტრონული გადამოწმებით დგინდება, რომ სულორი 2 ჰესის ქვესადგურიდან 35/10 კვ ძაბვის ქვესადგურ „სალხინომდე“ გასაყვანი ეგხ გადის დასახლებულ ზონაში, მათ შორის კვეთს კერძო საკუთრებებსა და შენობა-ნაგებობებს. **აღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით გზშ-ის ეტაპზე უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს ეგხ-ის საპროექტო მახასიათებლების დაზუსტება და გზშ-ის ანგარიშში (ცალკე ქვეთავის სახით) წარმოდგენილი უნდა იყოს დეტალური ინფორმაცია საპროექტო ეგხ-ის ძირითადი პარამეტრების, ფიზიკური მახასიათებლების, ტექნიკური გადაწყვეტების (ძაბვა, გაბარიტები, ეგხ-ის ტიპი, სიგრძე, დერეფანი და სხვ), ასევე მისი გაყვანით გამოწვეული გარემოზე ზემოქმედების საკითხების და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ. გარდა ამისა, ეგხ-ის საპროექტო მახასიათებლების დაზუსტების საფუძველზე უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს სულორი 2 ჰესის ქვესადგურიდან 35/10 კვ ძაბვის ქვესადგურ „სალხინომდე“ გასაყვანი ეგხ-ის დერეფნის დაკორექტირება, საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 24 დეკემბრის №366 დადგენილებით (ელექტრული ქსელების ხაზობრივი ნაგებობების დაცვის წესისა და მათი დაცვის ზონების დადგენის შესახებ) განსაზღვრულ ნორმებთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით ან/და წარმოდგენილი უნდა იქნეს დეტალური ინფორმაცია ფიზიკური განსახლების შესახებ;**
 - დაზუსტებას საჭიროებს „სულორი 1“ ჰესიდან „სულორი 2“ ჰესამდე გასაყვანი ელექტროგადამცემი ხაზის განთავსების ადგილი და შესაბამისი Shp ფაილები. კერძოდ, ეგხ-ის საწყისი მონაკვეთი, Shp ფაილების მიხედვით, იწყება არა უშუალოდ ჰესის შენობის (შესაბამისად ქვესადგურის) განთავსების ადგილიდან, არამედ მოპირდაპირე ფერდობიდან (მდინარის მეორე ნაპირიდან).
- სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად საპროექტო სულორი 2 ჰესის შენობამდე დაახლოებით 330 მ-ში სადერივაციო სისტემის სიახლოვეს მდებარეობს გოგირდოვანი წყლის წყარო. დაზუსტებას საჭიროებს აღნიშნულ წყაროზე მოსალოდნელი პირდაპირი ან/და ირიბი ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- სულორი 2 ჰესის დერეფანში არსებული მცირე შენაკადების და ბუნებრივი ხევების გადაკვეთა მოხდება მილხიდების და/ან დიუკერების საშუალებით. **გზშ-ის ეტაპზე დაზუსტებას საჭიროებს გადაკვეთის ტექნიკური გადაწყვეტ(ებ)ის შესახებ ინფორმაცია;**
- „სულორი 1“ და „სულორი 2“ ჰესის შენობების მდინარის უშუალო სიახლოვეს განთავსების გათვალისწინებით დაზუსტებას საჭიროებს ნაპირსამაგრი ნაგებობ(ებ)ის მოწყობის შესახებ ინფორმაცია, საპროექტო მახასიათებლების, მოწყობის გეგმისა და მოსალოდნელი ზემოქმედების მითითებით;

- საპროექტო დერეფნის რთული გარემო-პირობებისა (დერეფანში არსებული მცირე შენაკადების, ბუნებრივი ხევების და მდინარის გადაკვეთა; საანკერო საყრდენების განთავსების საჭიროება) და საპროექტო ჰესის დადგმული სიმძლავრის გათვალისწინებით **მნიშვნელოვანია** პროექტის საჭიროება დეტალურად იქნეს დასაბუთებული საპროექტო ჰესის მშენებლობა-ექსპლუატაციის მოსალოდნელი ზემოქმედებისა და პროექტის ფარგლებში მოსალოდნელი დადებითი ფაქტორების ურთიერთშეწონის საფუძველზე;
- გზშ-ის ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იქნეს წინამდებარე დასკვნით განსაზღვრული მოთხოვნების გათვალისწინებით;
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული საკითხების გათვალისწინების შესახებ, ერთიანი ცხრილის სახით (გვერდებისა და (ქვე)თავების მითითებით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით შპს „ბ. პ. ჰესი“ მიერ წარმოდგენილ პროექტზე, რომელიც ეხება ვანის მუნიციპალიტეტში, 4.8 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის - სულორის ჰესების კასკადის (სულორი 1 ჰესი და სულორი 2 ჰესი) მშენებლობა-ექსპლუატაციას და 35 კვ ეგხ-ის გაყვანას, სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი, შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით. გზშ-ის ანგარიში შედგენილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობის, განსაკუთრებით სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული მითითებების სრული დაცვით.